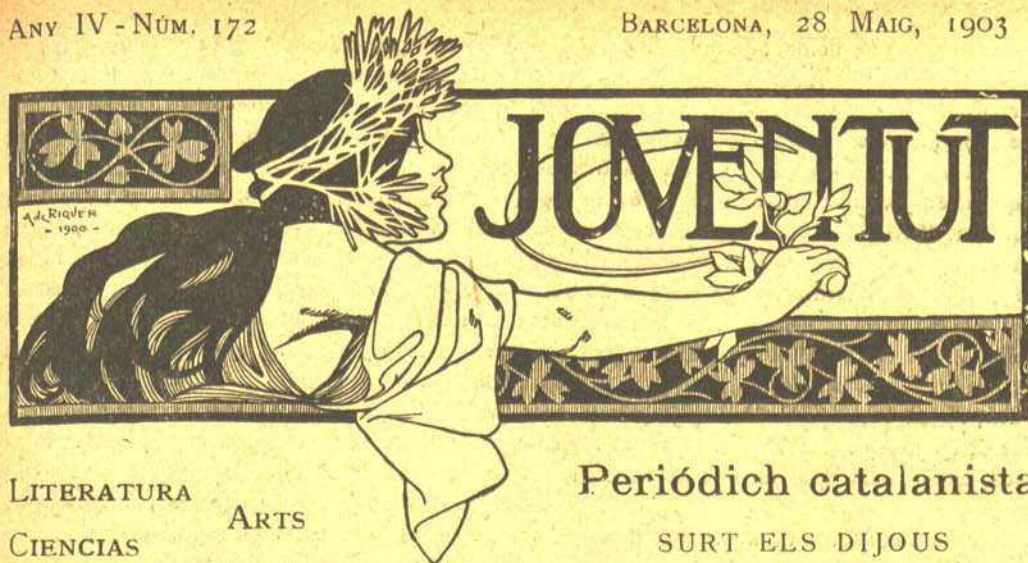

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

PREU D'AQUEST NÚMERO AB SON SUPLEMENT:

30 céntims de pesseta.

SUMARI:

Santa Maria de Poblet, per Sebastià Junyent.—La responsabilitat dels republicans, per Joseph Maria Rosich.—Cabàs de pobre, per F. Pujol y Vallès.—Las flors vermelles, per Francesch Geló.—Salvém la República, per Santiago Gubern.—L'element purament humà de «L'Anell del Nibelung», per Joan Massana.—Inscripcions a Rosselló, per J. Delpont.—Del meu bosquet, per G. Vilanova.—Arts gráficas, per J. Pujol y Brull.—Novas.

SUPLEMENT ARTISTICH:

TEXT: La bandera de la «Unió Catalanista», per Joseph M.ª Roca.—A las damas catalanas, per Pompeyus Gener.—La nostra bandera, per Joan Maragall.—Parlament endressat a la dona catalana, per Agnès Armengol de Badia.—Notas explicativas.—Llista dels pobles qu'han contribuït a la suscripció de la bandera.

GRABATS: La bandera de la «Unió Catalanista»: reproduccions de la mateixa y de sos diversos detalls segons projecte y dibuixos de Alexandre de Riquer.

SANTA MARÍA DE POBLET

Al entrant de la conca de Barberá, al peu de las serras superbas de Prades, quedan encara las despallas superbas del poderós cenobi fundat pel comte Ramon Berenguer IV en el propi lloch ahont vivia, en misera cabana, un piadós varó nomenat *Poblet*, disposant

s'aixequessin tres capellas pera commemorar l'aparició de tres raigs de llum al virtuós ermita y a dos o tres companys que se li havian juntat. Tenint ja'l comte la intenció de fundar en sos dominis un monastir d'ordre cisterciense, ho encomanà al abat Sancho de Fuenfria, fent donació a n'ell y als seus monjos del lloch *Hort de Poblet*, y cap al any 1150 a 1151 s'hi trasladaren dotze monjos y l'abat Esteve y comensaren las obras del qu'havia d'ésser riquíssim monastir.

D'alashoras endevant no para l'increment del grandios cenobi; el rey Anfos II continua completant l'obra del seu pare, y baix son regnat entra Poblet en l'epoca de son apogeu que no té de mimvar durant tota la Edat Mitja, protegit sempre per papas y reys que li concedeixen pragmáticas y privilegis, li fan ricas presentallas y espléndits llegats arribant a curullarlo de riquesas. Anfos II li llega sa corona real, en Pere d'Aragó li fa donació de sa biblioteca, el rey Marti hi construeix un palau.

En l'ordre eclesiástich sos abats tenian categoria de bisbes, y en l'ordre civil tenian categoria de senyors feudals, els més elevats després dels duchs de Cardona, qu'eran els primers nobles del regne. L'abat exercia domini y jurisdicció sobre set baro-

nias y otras poblacions, de las qu'era senyor absolut, y las que tributavan al monastir ab delmes y otras contribucions. Desde 1375 l'abat era l'almoynier major del rey.

Fou Poblet, com eran els monastirs de aquell temps, centre de cultura, y en sa comunitat brillaren varons ilustres per sa sabiesa y sa virtut, com Sant Bernat d'Alcira, el beat Arnau d'Almarich, en Ramon de Siscar, en Guillem de Queralt, el beat Bartomeu Conill, fra Pere Marginet, fra Joan de la Penya, el cardenal Joan Martinez de Murillo, l'abat Vicens Ferrer, en Joan de Guimerà, en Joseph Escuder, fra Jaume Finesstras, entre altres que fora molt llarch enumerar.

Estava defensat el monastir per dos recintes de murallas ben fortificadas, y dins la gran extensió que ocupava hi havia, ademés del temple y varias capelletes, dos claustres, el palau del abat, celdas, presons y todas las dependencias que podian servir a la nombrosa comunitat. L'arxiu y la biblioteca eran nutridissims, y'l valor dels calzers, custodias, sagraris, frontals, retaules, casullas, dalmáticas, mitras, etc., etc., era incalculable, essent en sa major part donatius deguts a la pietat dels nombrosos reys, prínceps y nobles que visitavan el cenobi (1).

Monastir, fortalesa y palau al ensemps, era Poblet la síntesis de nostre caràcter en la Edat Mitja; era quelcóm més que un grandios monastir aixecat per la fervorosa fe y l'exquisit art de l'època; era la encarnació de nostre geni nacional, el símbol del període més brillant de nostra historia. Son arxiu y sa biblioteca eran l'estotx ahont se guardavan nostras gloriosas cròniques y nostras gayas lletres. Com obra d'art arquitectònica, era la mellor de Catalunya, y ls artistes dels sigles XIII, XIV y XV hi abocaren primors. Joya del art català, representava pera nosaltres el temple de la patria, ahont s'hi venerava la Verge Maria, per la que nostres reys y nostre poble sentiren sempre especial devocio.

Aixis com Ripoll fou bressol de nostra nacionalitat y panteó de nostres esforços comtes, fou Poblet el palau de nostra gran-

desa y'l grandios panteó dels monarcas de nissaga catalana, els que ab sas gestas ompliren de llum las fullas de la historia.

Anfós el Cast, en Jaume el Conqueridor, en Pere el Cerimoniós, en Joan I l'Aymador de la gentilesa, en Marti l'Humà, cercaren l'etern repós en son recinte. S'hi enterraren també ls reys de la dinastia castellana en Ferran d'Antequera, Anfós el Sabi y Joan II. Fou també allí enterrat el malhaurat príncep en Carles de Viana; y altres prínceps, infants de la casa reyal, nobles damas y valents cavallers tingueren allí sa sepultura.

El procés de la fundació, apogeu, decadencia y destrucció de Poblet coincideix correlativament ab el procés de las vicissituds de nostra aymada Catalunya; naix al acabar la expulsio dels moros de terra catalana, brilla ab tot son esclat quan nostra patria es més forta y poderosa, comensa a decaure baix la dinastia castellana, y es destruhit quan nostre poble ha perdut tota conciencia de sa personalitat, quan se sent pertorbat per la trista lluyta d'ideals que no son els seus.

Al considerar la tremenda destrucció que sufri Poblet, talment sembla com si en sa propia magnificencia portés l'amenaça de sa propia ruina. Com més alterós y superb es l'abet qu'altiu se redressa dalt de la serra, d'ahont sembla desafiar el cel, més exposat esta als embats de las furientas rufagadas, de las destructoras tempestas, del llamp esberlador.

Els primers atentats contra la integritat artistica de Poblet foren obra dels mateixos monjos. Descuydats de la puresa de la fe, de la veneració per l'art purament cristià, destigueren en el segle XVII l'antich claustre de Sant Esteve que ja havia sigut reedificat en 1415 a expensas de Ferran d'Antequera; del any 1716 data la fatxada barroca actual, ab que substituhiren la gòtica qu'existia; cambiaren, en li, antigas construccions per pes simas construccions de son temps, dedicantse també a emblanquinar panys de paret de pedra picada.

Encara que la naturalesa en el segle XVII contribuï també a l'obra destructora ab un terratrèmol que somogué las voltas de las naus de la iglesia, fent inclipar las pilastras de la dreita, era tal la solidesa del cenobi, que'l tindriam encara sencer y tort a no ha-

(1) No fa molt *La Vanguardia* publicà un inventari extens de las riquesas que Poblet atresorava.

verhi posat sa sacrilega má la maldat dels homes encegats per las més embrutidoras passions.

No salvaren a Poblet ni la fe que representava y qu'era la mateixa dels que'l destruïren, ni'l sentiment de patria, ni son elevat valor artístich. La demagogia en mala hora empeltada a nostre poble devia donar sos fruyts, y la destrucció del monastir va marcar el nivell més baix a que ha arribat nostra desgraciada terra.

La inquina y l'odi dels pobles de la comarca contra'l convent era secular. En 1356 ja hi havia continuas rahons a causa del extensíssim bosch propietat del monastir y al que tothom se creya ab dret d'anarhi a buscar llenya. Els habitants de Vimbodi tingueren ab la comunitat un plet que durà més de cinchcents anys.

La primera profanació portada a cap pel poble tingué lloch en 1822, quan se lluytava per la instauració de la Constitució. Els lliberals de las poblacions vehinas, principalment els de Vimbodi (segons se conta), destruïren tot lo que trobaren a tret, especialment ferros y portas, calant foch a la sagristia y al palau del abat: mes pogué deturarse, y encara hi tornà la comunitat, que's dedicà a reparar lo que podia.

Al tindre lloch la crema dels convents l'any 1835, Poblet no fou atacat, mes la comunitat y l'abat Gatell, presos de por per las noticias que rebian, abandonaren vergonyosament el monastir, amagant las riquesas que pogueren, enduhentsen d'altras junt ab el blat y l'oli, y deixanthi abandonats els restes de nostres reys, l'arxiu y la biblioteca, els quadros y las estatuas.

No tardaren alguns malvats habitants de la comarca a adonarse del abandon que'l cenobi estava, y comensà un saqueig vandàlich, un robo desenfrenat, ab un afany destruidor que rompia y espatllava tot lo que no's podia robar. A cops de mall obrian els sepulcres reals en cerca de riquesas, y a trets rompian las estatuas y tot allò a que per sa altura no hi podia arribar el mall. Calaren foch al arxiu y a la biblioteca, a la sagristia y al palau del abat. Els carros hi anavan a carrera feta, emportantsen tot lo que consideravan de valor. Els vehins de Vimbodi, els de la Espluga, Rojals, Prades, Vinaixa y

Montblanch, els uns o'ls altres, arramblaren ab tot, y sense la excusa de l'arrel de bogeria que dona la excitació d'una revolta popular, profanaren las tombas de nostres gloriosos reys, fuhetejaren sos esquelets momificats, y lligats pels peus els arrastraren per las llosas de la iglesia. Horrible sacrilegi, dels que la historia'n conta pochsl Crudel profanació! Una part petita, ignorant, degradada d'un poble qu'havia sigut gran, trepitjant, mutilant, destruhint lo més preuhat que li quedava, lo que'l devia regenerar: son enlayrat esperit, son art, sa historia, sa més gloriosa tradició!...

Y desd'alashoras la destrucció y saqueig de Poblet no ha tingut treva. Se l'ha atacat sostingudament sense que cap patriota s'oposés o pogués oposarse a tan trista agonia. Apar talment que pesés sobre sas murallas el pes feixuch de la maledicció de Deu.

Cercant tresors suposats s'han fet excavacions en tots indrets, minant els fonaments que'l terratrémol no havia pogut somoure, y durant anys han servit las fortas murallas, qu'havian albergat reys y princeps, de corral als remats, d'aixopluch a pastors y rabadans; han servit també de pedrera als crudels destructors que no han dubtat a enderrocar panys de mur pera sos carreus.

Els viatjers, els *amateurs* y'ls antiquaris han acabat la despulla del monastir, enduhentsen tot lo que restava y era possible transportar.

Avuy, ja un xich tart, es declarat monument nacional y s'han emprés obras pera deturar la total ruina. En l'estat qu'està es impossible restaurarlo; gracias si's pot consolidar lo que queda, si's pot conservar el claustre del sigle XIII, la magnifica sala capitular, algun tros del palau del rey, y si's pot aturar l'esfondrament de la volta de la iglesia.

Aquest lloch de gloriosos recorts qu'ha suferit tan punyentas profanacions, espill de nostre esplendor y de nostra desgracia, es el lloch escullit pera fer present a la *Unió Catalana* de la barrada bandera que li dedican las donas catalanas. Sia aquest acte, acte de desagravis pera las tristas runas, sia una empena forta pera'l desvetllament de nostra aymada patria. Plorém tots las passadas des-

gracias; mes, encara qu'entelats per aquestas sanitosas llàgrimas, aixequém els ulls envers el cel blau, ahont veurém lluhir el sol de la esperansa.

Envoltats per tan tristos recorts, sentirem la veu misteriosa y somorta del geni de las runas, que s'unirà ab intim acort a la veu robusta de la Patria Nova, que plena d'entusiasme farà retronir las vellas murallas al crit potent de ¡Visca Catalunya!

SEBASTIÀ JUNYENT.

RESPONSABILITAT DELS REPUBLICANS

Avans de tot tenim de fer constar que no'ns referim a tots els republicans. Ens referim no més als qu'han aportat son concurs, conscient o no, a la campanya quin epilech foren las darreras eleccions de diputats—la que ha tingut més d'anticatalanista que de verament republicana,—y aquests no son tots, donchs, apart de que molts republicans no catalanistas rebutjan els procediments usats pels seus correligionaris, son molts els catalanistas que senten predilecció per la República. Y havém esperat fins ara pera exténdrens en las consideracions que segueixen, perque en lo fresch de la lluyta haurian pogut reputarse fruyt d'un temperament massa impressionable, y perque creyém que las acusacions a que's fa acreedor tot individu o colectivitat, sia quin sia son caràcter, deu procurarse emétre las reflexivament, ab serenitat, fugint aposta de tot lo que pugui fer las adoleixe d'apassionament.

No es pas nostre intent procedir ara a la dissecció del programa o credo del republicanisme pera ferne la critica, y menys pera establir comparansas ab altres. Res d'aixó. Aném a tractar dels medis que s'han empleat pera propagarlo, dels reactius verinosos que s'han utilitat pera desvetllar a las masses, malgrat llurs extremitats fossin d'epiléptich. Y si no fos per aquesta causa, d'aixó ni'n parlariam, perque un pot professar ab convicció ideas de mellorament que poden ésser errorias, discutibles, emperó lo que ja no es discutible es el dret que té de difundirlas, de

cercar adeptes, mentres aquest dret l'exerceixi ab honradesa.

Y al fer la critica dels medis de que s'han valgut els republicans pera llur propaganda en aquests darrers temps, podriam apuntar en el capítol de càrrechs el fet, ja assenyalat, de que aquesta propaganda més que republicana ha sigut anticatalanista, y aixó es molt reproable. Haurian tingut rahó de ferho si'l Catalanisme fos realment un destorb pera'l triomf de las ideas republicanas; però no es aixís; y tant no es aixís, que no'ns hauriam d'esforsar gayre pera demostrar que la implantació dels nostres principis simplificaría moltíssim la avuy difícilíssima empresa d'assolir un cambi en la forma de govern. Emperó volém prescindirne d'aixó, com prescindim de fer objecte especial de nostras acusacions al fet no menys censurable, pel mancament de noblesa que suposa, de que, pera justificar llur campanya contra'l Catalanisme, els republicans hagin falsejat públicament el programa que'l Catalanisme sustenta ja fa deu anys, atribuhintli lo que no diu, quan no tergiversant el sentit de lo que diu. Y volém prescindirne perque estém fermament decidits a perseverar en el propòsit més amunt anunciat, de fugir de tot lo que d'aprop o de lluny pugui fernos semblar apassionats.

Per altra banda, cal denunciar els medis usats pels republicans en llur propaganda, per motius notoriament molt més graves que'ls qu'havém lleugerament indicat. No's tracta ja dels atachs injusts inferits a una idea determinada, o dels perjudicis ocasionats a una aprupació més o menys arrelada en el país: se tracta de quelcóm més general, més comú a tot un poble: aquí'ls greument perjudicats son tots els catalans.

Cal recordar, malgrat sia d'un modo superficial, l'actual campanya republicana realitzada aquí a Catalunya y especialment a Barcelona, desde son principi, pera ferse càrrech de lo molt que s'han fet acreedors a las censuras de las personas cultas y reflexivas els que l'han promoguda. Ja en sos comensaments, aquests se prestan a ésser portaveus d'una serie de calumnias e injurias contra'l Catalanisme, titllantlo de sapatista sens atenuants, com si talment no perseguís sin altre fi *los verdaderos amantes de Cataluña*

que ferla antipática al reste d'Espanya, o com si impetressin, els *avensats*, que fos exercida la repressió governamental contra las nostras idees. Aixó, no obstant, no tenia res de particular en els que poch avans preconisavan la guerra crudel y sense treva contra'ls cubans y filipíns. Emperó aviat s'adonaren de que, per un cantó, aquest camí era molt propens a rellicadas perillosas, y per l'altre de que'ls nostres productors s'escoltavan com qui sent ploure la pueril amenssa de fèrloshi perdre'l mercat peninsular ab que creyan imposarse. Alashoras cambiaren de táctica; portats no més que per llur *catalanismefobia* e inmoderat afany d'estúpida popularitat, sense preocuparse poch ni molt del progrés veritable, ni de si llurs antisocials excitacions podrian perjudicar a tot un poble, intentaren ressucitar las lluytas religiosas, aqueixas lluytas que no més tenen rahó d'ésser en els pobles endarrerits y despótichs; y no lograren tampoch gran cosa. Toparen ab la indiferencia del poble catalá per'aquestas lluytas; del poble que, per la justa apreciació d'aytals qüestions, porta una pila d'anys de ventatja als pobles més *avensats* d'Europa; del poble, en una paraula, qu'en aquells temps que'ls manaments papals possehian tots els atributs de lo inexcrutable, quan tenia'l convenciment de que cumplia son dever, prescindia de las exhortacions de Roma y no temia las sevas excomunions.

No desistiren per'xó'ls republicans. Estavan disposats a sacrificarho tot pera triomfar, malgrat el cadafalch de son triomf l'haguessin tingut d'aixecar sobre las runas d'un poble destrossat per lluytas inhumanas y regressivas. Y aprofitantse de l'obra iniciada ab molta més llealtat que no pas ells pels ácratas y socialistas,—emperó no pera encarrilarla, no pera espurgarla de tot alló que pugui tenir d'utópica, sinó pera corromprela y desnaturalisarla,—se lleansen com a feras famolencas a una propaganda tan activa com anorreadora. La qüestió era guanyar. Y a tota hora, y ab motiu de qualsevol cosa, aixut el cor de caritat, de caritat per'aquells mateixos devant dels quins volian ferse passar per llurs redemptors, se rajaven ab un brahó digne de mellor causa, enverinant la ja prou y massa encesa lluyta de classes. Ara ja han guanyat. Ja han lo-

grat treure triomfants als seus diputats, qu'es lo que's tractava de demostrar. Y'l poble, si's sent inútilment fadigat y son organisme invadit pel microbi de la descomposició social, que's reventi. Heusaquí l'obra dels republicans: aqueix malestar que actualment s'observa en lo més intern del cos social de Catalunya, malestar qu'ha estat a punt d'ensenyorirse de l'ànima de nostre poble y que, si no fos per aquest gran deturador que vetlla constantment, el Catalanisme, hauria acabat per atuhir de mort a la nostra terra. Perque ¿quina obra d'educació social han portat a cap els republicans? ¿Quinas solucions donan als complexes problemas de la societat moderna? Cap. Però ¿qué se'ls hi endona a n'ells? Segurament que si ara, bo y gaudint del honorífich títol de *pare* de la patria, qualcuna volta's recordan del poble enganyat per ells, al ohir las sevas queixas se dirán tots extranyats. «¿No han guanyat els seus? ¿Qué vol més?»

Gran es la responsabilitat contreta pels republicants devant del poble catalá; emperó tota ella deu recaure demunt dels que'ls han dirigit en aquestas darreras campanyas, demunt dels mercaders de conciencias que, en descrédit dels principis que pretenian sustentar, dirigintse a las verges inteligencias dels obrers, tal com ho han fet, ab incommensurable despreocupació, s'convertien en mal intencionats y barroers *arrenca-caixali*. Tan tremenda y aclaparadora es aquesta responsabilitat, que si a Catalunya li queda un borrar de dignitat, deu aixecarse com un sol home, y encarantse resolta y serena ab aqueixos falsos republicans, ab tota la indignació de qu'es capás un poble quan se sent ferit en lo més pregón dels seus sentiments, tirárloshi en cara llur pertorbadora obra y tréressels del devant, extirparlos com un mal lletj, condemnantlos a un oblit etern.

JOSEPH M. ROSICH.

CABÁS DE POBRE

El més gran altruista.

No hi ha pas arribat may a tan alt grau l'altruisme, però podria arribarhi. Un home isolat en un desert ab una planta, penedit de la vida migrada, vehina de la mort, que du, va tallant membres del seu cos per'adobar la terra y nodrirla. Ben cert que la humanitat classificaria entre'ls bojós a tal subjecte ab mil rahons ocasionals que trobaria. Mes tinguéu per segur que quan l'altruista arribés, en sa tasca de tallar pera donar a la planta, a aquelles viscères que pera ell implicarian la mort, la seva mà s'aturaria. Y es qu'en el fons, l'altruisme no es altra cosa que'l *plaher* de véurens fer disfrutar a un altre, y per sobre del altruisme hi há la satisfacció de véurens y sentirnos altruistas. Aixís que no'ns podém *contemplant* fent d'altruistas, ens aturém.

Las mares.

Quan, en el moment del part, resulta que o per ésser la pelvis estreta o la testa de la criatura massa gran, l'infant no pot sortir, com a darrer remey s'esmicola'l cap del feto talment com una nou, y's treu a trossos com las arrels d'un caixal. Aixó ho saben bé las donas, y pera evitar qu'aixó pugui succehir no las veyém pendre cap precaució contra tot alló que pugui ocasionar deformacions y desarreglos al seu cos, com per exemple l'us de las cotillas. És més: dintre ja de la manera d'ésser desorganizada de la dona actual, no he tingut noticia d'haverse fet una manifestació de donas prenys demanant y exigint que, de trobarse en aquell cas, las matin a n'ellas pera donar la eixida a la llum als seus fills.

Ellas creuhen necessaria la seva existencia pera la vida del menut, y diuhen: «A la fi ¿qué seria del fillet sense la mare?» Lo que no impideix que després donguin el noy a dida.

Caritat cristiana.

Jo no he vist may plaher més gran que'l qu'experimenta un catòlich quan li escáu a un heretge un mal grave qu'ell havia predit

ab anterioritat com a cástich de Deu. El sabí que prediu un aconeteixement com a resultat del seus rahonaments, no té tan gran plaher porque l'espera consensut, el veu venir: al pas que'l catòlich, al plaher d'haver vist realisat el seu desitj, hi suma l'agradable sorpresa d'haver vist arribar una cosa de la que no n'estava pas consensut del tot, y'l plaher de veure a Deu descendir al terrer migrat de la *venjansa* del home.

Politich.

¿No voldrá pas dir, politich, l'home que té molts (*poli*) hàbits (*tich*), y usa'l que li convé segons las circumstancias?

El borratxo, la beguda, el metje y el taberner.

Aixís com els homes d'esperit gran s'aixopan d'*exterior*, y ab lo recullit elaboran sa personalitat decidintse sols a copia de grans esforços a exteriorisarse—cosa que fan la major part de las vegadas influhits sentimentalment, en un moment de feblesa, per la preocupació humana del altruisme, — aixís els homes d'esperit groller obran tot al revés. Grollers, y per lo tant incapassos d'un judici clar de las cosas, consideran sa personalitat com a centre de la humanitat, al igual que la religió considerá a la terra com a centre del univers; y a partir del seu centre, tractan de reflexar raigs a tota la circumferencia, portats, com a sers inferiors que son, absolutament pel sentiment d'altruisme.

La massa considera a aqueixos homes com a nobles y grans, sense donarse compte—cega com es—de que aquests homes no passen del tamany d'un punt més o menys centrat, al pas que'ls homes que s'aixopan d'*exterior* pera elaborarse, y que rarament s'exteriorisan, son verdaderas esferas, petites potser, però que contenen, tot al ensemps, centre y periferia que tanca un determinat volúm.

Cal reconeixe, no obstant, que'l judici de la massa no es pas del tot errat si's té en compte qu'ella mida la grandesa dels homes no per lo que son els homes en si mateixos, sinó per la utilitat que li reportan momentaniament.

L'home que té las sanchs enverinadas no aixeca pas altars als sabís qu'en el fons del

seu laboratori passen la vida ab el nas sobre'l microscopi, y en cambi acull com a un semi-deu al mercuri, malgrat aquest, més tart, li hagi de fer trontollar totes las dents.

Això es degut a lo següent: Tota lley se compón d'un hu per cent de Bo y d'un noranta nou per cent de Dolent. La lley fou feta mirant a la part de Bondat, y donant poca importancia a las noranta nou de Maldat que necessàriament—com a tota cosa artificial—s'hi havian d'ajuntar. Però l'home superior, que veu més enllà de lo actual, no's conforma ab aquesta desproporció y tracta de caminar vers l'abolició de la lley tot fentla evolucionar, anantli restant parts de Dolent y afegintlshi de Bo, fins arribar al predomini de lo Bo, que reduheix la lley a la xifra zero. Tenim, donchs, que hi há una lley feta y una per fer. L'esperit gróller es partidari de la feta perquè'n veu la part bona, y tracta com a tal d'oferirla al poble; l'esperit superior es partidari de la per fer, y per lo tant es enemich de la feta, la combat, y'l poble—curt de vista—entén que l'esperit superior, al combatre la lley feta, combat la part de bondat qu'ella li reporta, y declara perjudicial la existencia del esperit superior.

Una comparació posará més en clar la idea: La massa es el borratxo; l'esperit gróller el taberner; l'esperit superior el metje. L'home, pera oblidar sas penas, s'entrega a la beguda (lley). Ab ella s'ubriaga y troba un consol a sa existencia, consol que va acompanyat de noranta nou mals (pertorbacions orgánicas, malbaratament dels jornals que s'haurian de destinar a pa, etc.) El taberner proporciona la beguda al borratxo, treyntne un guany forsa crescut. El metje proscriu l'alcoholisme rotundament. Y no'm cal pas dir quina resposta donaria'l borratxo al que li dongués a escullir entre'l metje y'l taberner.

La gent d'ordre.

Son aqueixos aristócratas que, desde que neixen fins a tres anys tenen els fills a dida, de tres anys fins a sis en mans de maynades, *lacayos* e institutius, de sis fins a vint en la pensió d'un colegi, y als vint els posan entre'ls brassos d'una muller triada en la llista d'accionistas d'un Banch, els que menos poden sentir parlar sens indignarse d'una or-

ganisació social en la que, arrencadas las migradas arreles que'n restan de la patria postestat romana, els fills no depenguin dels pares, sinó de la Vida.

*Pharis
Miles*

LAS FLORS VERMELLAS

Una tarda de primavera, quan'el sol ab un somriure de goig s'amagava darrera las llunyanas montanyas, empenia la pujada que fa la carretera avans d'arribar al poble un vell corvat casi en angle recte, ab perill de besar terra a cada passa a no ésser per un garrot que duya a la mà dreta; a la esquerra, quasi arrossegant, hi duya una cenalla mitj plena de fems. A pocas passas el seguia un marrech que no pujava quatre pams de terra, gras, de cara ampla y roja, arrossegant un vimet y barbotejant una cansó, un so únich, a... a... a... que segons las exigencias de la respiració s'escursava o s'allargava.

Al ésser a mitja pujada'l vellet s'aturá per'arreglar un pilot de fems: posá la cenalla a terra, s'ajupí apoyantse en son garrot, y ab una mà, a grapadets, tot gemenant, mirá de fer el jornalet, el pa de cada dia.

—Avi, avi! ¿Oy que son macas *aqueias fos marmeias?*—cridá'l nèn adonantse d'unas llampants rosellas que's destacavan sobre'l vert dels blats.

—¿Quinas? ¿Aquellas rosellas?—feu l'avi, que tot just las afigurava.

—Sí, *aqueias marmeias! Cutumelas*, avi!

—Ara ja es massa vespre...

—*Cutumelas, cutumelas!*...

—Bé, vaja...—digué l'avi. Y s'acostá al marge pera pujarlo, un marget d'un xich més d'un pam que separava'l camp de la carretera.

Va probarho dugas vegadas, li mancaren las forsas, y boy plorant, digué:

—Ja las cullirém un altre dia.—

El nèn, concirós, no respongué. Pausadament tiraren carretera amunt. De tant en tant el menut se girava pera guaytar ab tots

sos ulls aquelles flors mandrosament bressolades per un ventitjol suau qu'ab sa remor sorda semblava cantàrlashi la non-non pera que s'adormissin tranquilas en la calma de la nit serena.

Ja era ben fosc. La polsosa carretera's distingia, entre'ls camps que la limitavan, com una ratlla cendrosa sobre una catifa fumada. Cants de mussols y de granotas, vibracions del ferro sobre la enclusa, eran els sons que l'ayre tebi escampava.

—¿Que poréu, avi?

—No, fill meu, no...

—Oy que si que poréu! Bé sento gemitxos!...

—Si, si, fill meu, si que ploro!... Soch massa vell!... L'any passat encara'l pujava'l marge!... Avuy no he pogut cullir las flors, y no he fet cenallada!... Després ton pare'm...—

Els sanglots li ofegaren la veu.

—¿Cóm ne deyau de aqueias fos, avi?

—Rosellas... Avuy no he pogut pujar el marge: estava cansat; potser un altre dia...

—Si, ja las curtiém un altre dia, ¿oy, avi?

—Si, si, fill meu!—contestá'l vell tot somicant. Y s'aturá un xich, y'l ventitjol de la nit escampá dolsos esclats de besos.

Al cap de poch temps el vellet va morir de resultas d'una cayguda. No crech que las hagués arribadas a cullir las flors vermelas: aixó es cosa de joves. Ja las cullirá'l nen quan sigui més gran.

FRANCESCH GELÓ.

SALVÉM LA REPÚBLICA

Després qu'en Pi y Margall en son llibre politich capdal *Las luchas de nuestros días* va tractar en serio, desde'l punt de vista doctrinal, las ventatjas de la República sobre la Monarquia, sembla talment que s'hagi mort ab ell la veu de la rahó, o bé que aquesta sigui ja impotent pera fer capir al *homo sapiens* del naturalista las excelencias intrinsecas d'aquella forma de govern tan natural com democrática: o mellor dit, tan democrática, precisament per ésser natural.

Els moderns *jefes* del republicanisme (fins en el nom cauhen en vergonyosa re-

nuncial) ja no diuhen, com deya'l plorat Mestre, qu'es de bojós l'exposar al etzar del naixement la sort dels pobles; ja no alegan qu'es poch lògich fiarse de las qualitats hereditarias, quan aquestas, en las genealogias reyalas, ofereixen—tant en lo moral com en lo físich—una degeneració pahorosa; ja no sostenen que la Monarquia es un anacronisme impropí de societats en que la *gerarquia* ha sigut substituhida per principis democrátichs; no atacan ja la sarcástica irresponsabilitat dels reys com a cosa immoral e injusta sempre, y més avuy, en que ni ells s'ho creuhen que regnin per la gracia de Deu y si tan sols per la benevolensa dels homes; ni menys diuhen, per ultim, ni demostren que la República té, respecte de la Monarquia, la ventatja que porta tot lo racional sobre lo absurd, no. Aixó es massa metafísich.

Els prohoms d'avuy dia, impotents d'inteligencia y pletòrichs d'impudicia, s limitan a afatar al poble (pobre poble!) ab un vocabulari sense fi, incoherent, corromput y recargolat, que put per fora y descompón per dins tots els estómachs dels estragats que un dia y altre ingereixen el *pa roig* (si no fos roig no fora pas republicá) y qu'es més manso, desde'l verdader punt de vista revolucionari, que aquella aufals espiritual qu'alguns anys enrera va servir a molts infelissos cert senyor sacerdot benaventurat.

Aqui la República 'ns la pintan (segons el vent) com una especie de Marte femella y ab gorro frigi, però de constitució atlética, capás de fer desapareixe ab una sola sotragada tots els capellans, bons y dolents que rodan per la terra; o també com una sirena d'ulls bruns y carns macissas sempre disposada a atraure ab sos cántichs a tots els burgesos, pera enfonzarlos després mar endins ab un sol de sos punys, mentres ab l'altre amanyaga suaument al obrer del camp y de la ciutat.

La República es socialista, es anarquista, es nihilista... ordenancista ó *mäusserista*, segons las circunstancias.

La República la vesteixen avuy de Carl Marx, demá de Kropotkine, demá passat de Grave o bé de Dostoyuski.

La República, diguemho clar, es l'arcabota de molts vividors, farsants y embuste-

ros que, valents per'atjar al *pueblo soberano* envers las barricadas, s'amagavan a corre cuyta, al sonar el primer tret, al quarto dels mals endressos—d'ahont no deurian haver sortit may—o si aquell era ple... a la comuna. Y perdoni'l lector si, en interés de la veritat històrica, faig una cita de no gayre bon gust.

Y mentres tant el poble, aquest poble incult y mal educat (els republicans *soi-disant* son els que fa anys s'han emprès la tasca d'il·lustrarlo) aquest poble qu'encara bada devant d'un cromó de *Nerón Tirano*, no pot menys qu'esclatar en foll entusiasme al veure que la República que li pintan es tan bona, tan sabia, tan heroica, generosa y desinteressada, que fins mereixeria ésser proclamada *Diosa*... si això no tingués tots els visos de clerical y retrògado.

Avuy ja no's cantan himnes a la Rahó, a la Llibertat y a la Democràcia, com ho feya en Pi y Margall; avuy ja no's presentan las qüestions politics separadament, ordenadament, en sos aspectes racional, històric o social; avuy ja no's parla sinó de las ventatjas del pensament lliure, del avens que significa la verdadera democràcia, del alcans y conseqüències de la separació entre la Iglesia y l'Estat, etc., etc... Avuy se diu República, y dit això no's diu res més, perquè'l poble ha après dels llabis dels *incansables propagandistas* (perdonin, més aquests mots s'han de pronunciar en castellà) qu'aytal nom equival al tot universal, al infinit matemàtic, al alló de *L'Héroie* d'en Rusiñol, al *¡Viva Español* en fi, que posa'ls cabells de punta y la pell de gallina als carrabiners, alcaldes, agutzils y secretaris de tants y tants pobles qu'estavan a las foscas en ple segle xx per no haver gaudit encara la llum de la Veritat.

Es precis qu'això s'acabi. Cal que la veu de la Rahó torni a sentir-se: Cal que's deslliuri a la República de tanta mà barrohera que la porta d'aquí en enllà com dona de bordell. Cal que'ls nets d'esperit y gonflats de ideals sanitosos y enlayrats estiguin disposats a predicar la Llibertat efectiva, la que té prou virtualitat revolucionària pera fer avençar als pobles camí amunt de la civilització.

Volen matar per sempre la República: donchs s'ha de salvar la República!

Falsos republicans han fet a trossos la Ve-

ritat, la Llibertat y la Justicia: els nacionalistas catalans s'encarregarán de cantar las excelencias de la República en sa part formal, y de l'Autonomia en lo fonamental.

Poble català, preparat a escoltar la veu persuasiva dels nacionalistas republicans d'aquesta terra! Guayta quina abrassada tan estreta's donan la República y l'Autonomia, y, pera befa dels federals de *doublé*, exclama ab joia:

«Oydá! Cosa ben hermosa y ben noval
No ho havia vist may!»

SANTIAGO GUBERN

L'ELEMENT PURAMENT HUMÀ DE L'ANELLEL DEL NIBELUNG

Sols l'artista suprém, aquell quina mirada traspassi'ls límits de las cosas y dels fets, venenthi clar al seu través, com a través d'un cristall d'aument, llur propia essencia y part eternal, pot assolir l'acompliment de l'obra d'art complerta, de l'obra quinas relacions ab el modo d'ésser del món poden comprobar-se seguint el desenrotlló de la humanitat; de l'obra privilegiada que resta única, perquè radicant son caràcter en el interior, en lo que no's veu ni's toca, però's sent, en sa propia ànima, principi de tota obra *viva*, deu ésser inimitable.

Alashoras l'home de totas las épocas s'hi veurà constantment reproduhit, sia de Shakespeare, de Goethe o de Cervantes el mirall en que's contempli; hi trobarà ensenyansas y observacions relatives a son temps—ella es eterna,—y lo qu'es més encara, podrà apreciarla d'un modo *personal* y fins divergent de las intencions del autor, perquè es universal.

Pera expressarnos d'una manera gráfica podriam dir que un'obra d'aytal naturalesa es *de bullo*, puig ofereix perspectives ben determinadas y diferentas, segons sia'l lloch de vista del pensador, sempre veritables y *propies*, al contrari de lo que passa ab las demés creacions artísticas que no's cansan de mostrar lo que s'ha esculpit en sa única cara, a voltas forsa hermosa per cert.

Aquesta sola consideració bastaria a explicar la poca popularitat qu'està assignada a

semblants manifestacions del art: elles exigeixen forsosament el do de *vista*, elles ensenyan a pensar, tot evocant idees qu'apareixen per primera vegada; y es tan cómodo estalviar-se aquesta feyna, refiats en un autor que vegi y pensi per compte nostre!

Per extranya que sembli a primera vista la comparansa, podém ben bé dir que l'obra de referencia será a la realitat de la vida de la mateixa manera que l'anàlisi matemàtic es a la geometria: ella eleva'ls fets a un ordre superior y més general; y aixís com ab tan poderosa arma no solzament ha resolt, aquesta, problemas pels que resultava impotent de medis, sinó que n'ha formulat d'altres ni tan sols somniats, d'igual modo en presencia d'aquella «descubrim per intuició relacions que d'altra manera may hauriam pogut sospitar.»

Al meditar la extensió d'aytal obra d'art, un se sent temptat de creure que no ha pogut cabre sencera en la pensa del home y que aquest, haventli sigut revelada, s'ha limitat a transcriure lo que sentia, resultant qu'ho sentia tal com es. El divi sagell que la caracterisa es el contenir molt més de lo que hi ha posat son autor, convertir-se en font perdurable de tota mena d'inspiracions: per'xó l'hem nomenada *obra viva*.

Totas aquestas circumstancias trobém aplegadas en *L'Anell del Nibelung*, obra completa com pocas. Lo que constituheix el doble fons de la gran tragedia de Wotan, fons, a son torn, de todas las escenas del drama, no es pas precisament un assumpte d'ordre purament humà, sinó l'element purament humà. En ella'l deu esdevé una fórmula abreviada y sintètica de la humanitat. Las imatges ab que Wagner ens el presenta son d'una forsa apropiada a semblant representació y d'una amplitut tal, que debadas s'esforça l'enteniment a explicarse «quelcóm que s'allunya y fuig al volerho alcansar, quelcóm d'impenetrable a nostres sentits», impenetrabilitat semblant a la qu'envolta'l misteriós fons de nostre propi sér.

Tot el curs de la Tetralogia presenta, baix son elevat simbolisme, la eterna historia del món, la lluyta entre las dugas tendencias qu'aspiran a sa dominació: la del or (poder) y la del amor (ideal, en general); la impossibilitat d'un goig innocent del or, simbol que

resumeix aquí las aspiracions del contrast. (1) Aquesta idea grandiosa's prestava com pocas a ésser tractada per l'artista superior; Wagner, emperó, ha sabut exposar el conflicte d'un modo magistral y, sobre tot, ha trobat el medi de ferlo esdevenir més sensible «concentrantlo ab tota sa potencia en l'ànima de Wotan, logrant que tots els fets de l'acció aflluixin envers ell.» Si no fos altre'l mérit del'obra, seria prou aquest pera proclamarla la mellor del mestre.

La qualitat de deu (ab tots sos anexes) assignada a Wotan, es tan sols un distintiu respecte a las demás categorías d'habitants de la terra. Ell no es omnipotent ni perfecte, y's troba subjecte a las lleys per ell mateix establertas. Representa, com havém dit, el tipo humanitat.

L'amor ha omplenat las aspiracions de sa joventut, sense deixar lloch a cap altre desitj de satisfacció, mes passant temps, e instigat també per egoismes exteriors, l'ambició desenfrenada del poder ha dominat son ànima.

Densá d'aquest moment tot ideal es encamitat a aytal consecució, sense reparar en els medis qu'han d'alcansarlo: ajusta pactes ab la forsa, fa aliansas ab l'astucia quan li sembla que no es prou honrat el fi perseguit, emplea finalment la forsa y no veu, ja enecat del tot, las conseqüencias del mal que provoca

Adquireix, no obstant, sabiesa comunicantse ab la naturalesa (2), y pot ab sos consells escapar del immediat acompliment de la dissort.

Mes desón la veu de la rahó y de la justicia y cerca la salvació en medis indirectes, creant tota una serie de fets que no fan sinó comprométrel y estrenye a son entorn el cercle que l'ha d'empresonar. Alashoras esclata potent el conflicte entre la voluntat y la conciencia, y apareix la por de perdre lo adquirir.

Som a la crisis suprema de la vida: baix las vacilacions del deu ressona la sensibili-

(1) En l'obra wagneriana, semblant goig es possible solzament pera las fillas del Rhin que, essenthi una forma animada de la naturalesa, deixen de gaudir en l'or lo qu'ell significa pera la humanitat.

(2) Desde l'acepció més panteísta de la paraula fins a sa expressió de la voluntat implícita de Deu, sempre resultarà apropiada tal intervenció.

tat ferida d'un'ànima que lluyta desesperament contra'l destí, de quinas mans penja en fils invisibles. Sota la persistent imatge de la impotència veyem passar totes las gradacions del dolor, desde'l foll crit de rabia y desèsser a la expressió de desalent, fins a la sumissió resignada a lo que deu ésser efecte de sos propis actes, fruhint a tota ànima'l goig del dolor propi.

Renuncia voluntariament al poder y aspira ja a son Judici. En el fons veyem encara la més enlayrada figura de la humanitat. Ab resignació conscientia sacrifica'ls impulsos de sa voluntat y's converteix en senzill espectador dels treballs cada volta més actius del enemich. Respecta sa vellesa, no entorpint el desenrotlló de la nova esperansa que floreix a sa propia costa, y fins li fa donació del món.

Una vegada tan sols las antigas energias fan traició a son determini, mes, definitivament vensut, se retira a sa estada, esperansant encara en l'impossible, fins a la fi...

Com se veu, hem recorregut un cicle complet. A primera vista podria semblar que l'obra resta incompleta: las darreras paraulas de Brunnhilda fan pressentir y fins desitjar una segona part. Però si bé's considera, baix una forma o altra, tindriam de recomensar las escenas de *L'Or del Rhin*.

JOAN MASSANA.

INSCRIPCIONS A ROSSELLÓ

(ROSSELLONÉS.)

Tot al entorn de la iglesia-catedral de Sant Joan, a Perpinyá, hi paran recors de l'època llunyana hont la vila era la meytat com are. Aquí, s'hi veu carrers estrets, com lo del Forn de Sant Joan y lo del Rellotje, y n'hi há un, lo del Mas de Sant Joan, qu'es tapat y mitj cubert.

A tocar hi há l'antich claustre de Sant Joan. D'aqueix claustre, qu'era ple de riques sepultures, la part N. es sencera, am les seves 21 tombes arcades; les parts E. y O. se varen desmargar quan se feu lo Seminari nou (1826), y de les tombes y lloses que hi eran, algunes se posaren a les parets de la porta petita de Sant Joan y de la iglesia vella

de Sant Joan; d'altres desaparegueren. La part S. que queda es ben abandonada, y fa venir pietat veure una rengla de tombes arcades, zense cap cuydado de res deixades anar y fetes malbé. Alló are es un recantó ab feixos de llenya, bigues florides per la humitat, gabies de llapins y de gallines. Entre'ls arquets ojivals se veuen escuts mitj esborrats, mes cap inscripció no hi queda.

Per'xò mateix nos cridà l'atenció veure, posats per alt a la paret, una pedra tumular y un quadro de relleu; de segur que una bona ànima, temps há, pera salvar aqueixes reliquies del temps vell, les feu quitllar allí al cim. Ho volguerem veure d'aprop; vingui una escala, y tant bé com mal, vegerem que'l quadro es interessant; representa la Mare de Deu duhent l'Infant-Jesús; a cada corn, un àngel s'està am les ales exteses; lo conjunt sembla de lo més encertat, y al des-sota se llegeix aquesta inscripció, que'n dona la fetxa (1303):

ANNO : DNI : M : CCC : III DECIMO : ID 9 : JANUARI :
OBIT : BNP : GUARRIC : FUSTI : PPNIANI :

Aquesta inscripció, com totes les d'aquell temps dels reys de Mallorca, es en llatí, encare que se parlés, y de temps, català, a uns 600 anys d'aquí, passa lo mateix; avuy a Rosselló tot lo poble parla català (tot just s'hi entén bé lo francès), y tots los actes y tots los escrits se fan... en francès.

A Perpinyá, tot anant per carrers estrets y arreconats (hont s'està, encara avuy, la gent obrera y pagesa), s'hi troban coses de l'antigor. Aixís es que per la parroquia de Sant Matheu, cap a la plasseta de la Mercè, dos carrers han servat la inscripció vella, en català.

A n'un corn s'hi veu, grabat dins de la pedra:

RUE DE LA
PANNE

1803

(*panne* es lo mot rossellonés de *paella*); a

l'altre cap del carrer hi ha pintada la nova denominació francesa de *Rue Arago*.

A n'un altre hi há, dins de la pedra:

RUE DE LA CRE
DE FUSTA

(*rue de la Creu de fusta*); hi falta la *u* de creu per haverla emblanquinada ab lo altre de la paret.

En arribant a Ceret, desde'l celebrat pont sobre'l Tech, tan prim y enlayrat, se veu a mitj serradet un casal senyoriu y una capella: es la propietat anomenada de Sant Pau. Enguany, per l'ajust que s'hi feu per Sant Pau del mes de janer, hi trobarem sobre la porta de la capella aquesta inscripció catalana casi mitj esborrada:

comensada lã 1686
acabada lay 1689
raparada lay 1747
obrer agusti jané del vilar

En aquesta inscripció totes les lletres son minúscules y de la mateixa escriptura que fetes a la mà; hi há pas cap majúscula en lloch.

Es una de les poques que s'hagin fet en catalá, en el sigle XVIII.

J. DELPONT.

DEL MEU BOSQUET

Hi pujo sempre pel torrent, passant entre las canyas que'l vorejan. Saludan ma arribada las albas jovenetas ab lleugeras reverencias y remorós tremoleig de fullas; las altas, las-sevas mares, sols gronxolan la brancada festejantme ab murmuris; y las més vellas, las malaltas, que van morint poch a poch, cayent a trossos, corsecadas y plenas de nafas negras, restan calladas, o, si'l vent es fort, sorollant las brancas secas sembla que'm diguin: — La mort s'acosta; aviat la sava no correrá pels nostres tronchs que'l banyarriquer esmicola, y, nius de cuchs, cubertas de molsa y floridura, jaurém oblidadas. Fes avinent als vanitosos qu'en paga de

l'ombra carinyosa que'ls hi donarem ens ferman grabant son nom en nostras socas pera que'ls veniders els llegissin, que demá serém pols, res més que pols...—

Si'l dia es calorós, deixo aquell recó encafitat d'argentadas fullas per l'ombra frescal de la pineda, separada de las albas per un erm que's van fent seu els cuscons y las argelagas. Sota'ls pins, respirant la seva olor rehinosa, solch ferhi bella estada, y molts dias torno a la vila sens haver llegit una sola plana del llibre que sempre porto: tant me plau l'amistosa companyia d'aquells arbres y d'aquellas herbas que tan bé conech una per una, y que molts vegadas, en las mevas divagacions, fins m'ha semblat que'm parlan. Els pins, alterosos sens orgull, grans de veras, me diuhen: — Sias prudent com nosaltres; enláyrat, enláyrat tant com puguis, mes no deixis d'arrelar fortament a terra, que sens aixó res es res. — Els cuscons aferats al pedruscall, glosan las paraulas darrereras, y se'n riu la mareselva que de soca en soca, de mata en mata, tot ho lliga amorosa ab sos sarments florits, y aixis me parla: —No te'ls creguis als pins ni als rastres cuscons: l'amor es tot; l'amor no sols es goig, es tot el goig; viure no es altra cosa qu'estimar; tot lo demés, ombra pera que la llum ressurti. Estima y sias lliure; no'n vulguis d'altras arrels que las del amor. — Las argelagas, qu'abscondeixen las punxas sota pomells de flors dauradas, saberudas en lleys mormolan sentenciosas protestas; y aproban el cant de las mareselvas els flayrosos romanins tot deixant que las abellas xucelin els néctars de las sevas flors.

Es el bosquet del meu carinyo. Cada planta guarda un recort, una conversa tinguda ab un amich, un capítol del llibre benivolgut, una hora felis de la meva vida. El bosch es petit, però es l'únich recó serviant poesia que hi há en el terme del meu poble de formigas y lo que resta d'una gran pineda qu'arribava del torrent a la montanya, y que, com ella, vindrá a desapareixe esborrat per las ratllas prosaicas dels conreus que cada any, cada any avansan. Quántas vegadas m'ha semblat que tot me deya «adeu per sempre», al cayent de la tarda, quan entre las socas dels pins se veu el cel rogent y'l bosch s'omple de misterí! Y m'ha semblat com si la rossar-

da al tornar al niu casi no piulés, y que las gar-sas al anar a joch no xisclessin com sempre...

Ab l'esperit asserenat, tornant del meu bosquet l'altre mitjdia pel camí que separa'l torrent d'un vell oliverar, quan no's pert dins d'aquest o no's confón ab l'altre, me van surtir al pas unas donas que s'emportavan cap un mas d'allí a la vora a un xicot ab un trench d'ahont encara la sanch li regalimava. Més enllà, un vell que ja feya dias trobava cassant aucells ab telas paradas sobre un clot d'aygua del torrent, explicava'l fet ab gran naturalitat a un pagès que devia haver acudit al sentir els plors y'ls crits del bordegàs.

—Ca, home!—deya'l vell.—Un remat de verdums de més de dugas dotzenas s'havian calat aquí, y al estar leri-leri de tirar-se dins, ve'l fumut pel camí tot xiulant, per aquí ahont passa aquest jove, y me'ls esquivava... Li corro al darrera, no'l puch atrapar y li vento cop de roch...—

Ja se m'havia fet antipàtich al veure'l cada dia en aquell lloch ahont tot respirava vida, amagat, com alimanya al aguayt, ab aquells ulls d'esparver encastats a una fas d'estúpit, matant aucells... mes lo que acabava de succehir me'l feya odiós.

¿Y per qué? ¿No eran tan naturals els instints d'aquell home com els meus sentiments? Aquesta idea desconsoladora prompte la va esvahir la sugestió del bosquet, la meua ermita de la pau y del amor, renovant-se, junt ab l'espectacle de la terra soleyada y resseca que s'empapava àvidament las tacs de sanch com si maldés pera esborrar el rastre del fet criminós... Y en tant las oliveras, quinas socas bonyagudas y estrafetas dibuixavan ab ratllas fermes unas musculaturas de gegants, semblava que s'esforcessin per aixecar ben enlayre, cap al cel blau, lluminós y tranquil, els seus rams símbol de pau.

G. VILANOVA.

ARTS GRÁFICAS

En Sebastià Junyent es un artista molt personal; mes dintre la mateixa personalitat que'l caracteriza s'hi notan tendencias marcadament diferents, y fins casi contraposadas algunas. Serveixin pera corroborar lo que dihem els dos quadros que, entre'ls que presenta'l pintor en la sala del carrer de Petritxol, portan els números 1 y 4, per exemple. Si no portessin la firma, fora ben difícil endevinar qu'han sigut produhits els dos per un sol artista. Ni'l colorit, ni'l dibuix ni res de lo que integra las totalitats de las dugas obras té'l més petit detall de semblansa. ¿Quina de las dugas telas ens agrada més? Sense despreciarne cap, ens quedariam ab la titulada *Yara'*, figura d'una expressió encantadora y de consistencia pictórica molt notable. La *Anunciació* té detalls ben sobris y remarcable estil de retaulle. Llástima de las arcuacions del segón terme, que tenen molt poca consistencia arquitectónica!

Catorze obras forman la exposició Junyent, y entre ellas se n'hi troban de ben remarcables: *Blasée*, números 6 y 7 molt simpàtichs, y fet ab bon desenfado'l primer; *Palazzo Ducale e campanile di S. Marco* (Venecia) y *Rio dei Mendicanti et Scuola di S. Marco*, molt bonichs y justos, y finalment els que portan els números 3 y 11, o sian *Sibila moderna*, ensopegat efecte de llum artificial, y *Demi-vierge* hermosissima tela d'entonacions y llum admirables, y de correcte dibuix. A nostre entendre aquesta darrera obra es prou pera afirmar la reputació artística d'un pintor.

Nostra enhorabona al senyor Junyent, a qui podem senyalar com a qualitat primordial l'ésser sincer, y com a defecte arrelat el no deixarse veure més sovint en altrás exhibicions artísticas, tenint com té facultats pera produhir molt, en qualitat y en nombre.

J. PUJOL BRULL.

NOVAS

Pera commemorar el solemne acte d'entrega de la bandera a la *Unió Catalanista*, acte que tindrà lloch el prop vinent dilluns en l'històrich monastir de Poblet, repartim ab aquest número'l Suplement Artístich-Literari que ja anunciarem y qu'està dedicat per complert a la senyera qu'han costejat las donas catalanas. El sens nombre de germans de patria que senten vibrar en son cor l'entusiasme per las glories de la terra, y que's preparan per'anar a Poblet en dit dia, veurán sens dubte ab goig que JOVENTUT, pera festejar tan hermós acte, vesteixi sas planas ab trajo d'honor, habillantlas ab la ensenya de nostra antiga nacionalitat.

Nosaltres aydém en la mida de nostras for-

sas a aixecarla ben alta la bandera de las quatre barras. No volèm que sos colors sian pera ningú una llureya. Volèm que aqueix drap espetegui a tot vent esvahint fanatismes, aixoplugant en nom de la llibertat a tothom a son redós, pensi com pensi, vingui d'hont vingui, ab tal que per procediments honrats vulgui la completa autonomia de Catalunya. Volèm que la bandera de las quatre barras, més que a fer de bandera de partit, vingui a matar mesquins esperits de banderia; volèm que més que bandera, sia talem grandios que a tots ens aixoplugui en sagrada germanor.

Trevallant a sa ombra, volèm treure de nosaltres tot esperit sectari y exclusivista. Y per xò al defensar el Catalanisme com a moviment sociològic particularista y d'educació y dignificació pera pobles y homes, també perseguim ab brahò las reivindicacions historicas de nostra terra, estimant que tot nacionalisme's basa en el passat pera mellor sostenir-se en el present y preparar el falaguer pervindre. Y'l Catalanisme històric ha reviu en nosaltres el sentiment de l'antiga nacionalitat com a moviment civilisador que reedifica Santa Maria de Ripoll, celebra festes de la intel·ligència al Canigó, restaura la prehuada fàbrica de Sant Cugat y acobla a Poblet als bons fills de Catalunya sedents de llibertat, pera qu'entonin a la patria culta's himnes que'l símbol de patria ha inspirat als poetes. Aixís el Catalanisme fa obra d'amor y de civilització, y en nom de la llibertat restaura las obras gloriosas de la terra que un'altra esperit de llibertat, erroni, foraster y xorch, havia cuydat a destruir, destruhint ab ellas nostra personalitat, avuy sos mots en l'guda y respectada pel món sencer.

En las grandiosas runas de Poblet, ab tan robusta inspiració cantadas un jorn per en Guimerà, hi retrunyira'l vinent dilluns de Pasqua l'himne de la bandera catalana, hermosament escrit per en Maragall. Siguemhi tots pera entonar-lo, ab el cor més qu'ab als llabis, aqueix himne quinas notas emetrán per primera volta's chors d'en Millet, com per primera volta apareixen avuy sos mots en las planas de JOVENTUT.

Que la Pasqua granada d'enguany sia tot un símbol, y que grani aviat la gran florida del Catalanisme.

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* ha fet circular entre las entitats adheridas las següents instruccions pera donar facilitats al gran nombre de personas que preparan son viatge a Poblet ab motiu del importantíssim acte d'entrega de la bandera.

ANADA: DIJUMENGE 31 DE MAIG.—Surtida de Barcelona (a Picamoixons) a las 5'44 del matí, de 1.ª classe, 9'10 pessetas (aquest tren no porta vagons de 2.ª clas-

se); de 3.ª, 4'75 pessetas.—Arribada a Picamoixons a las 8'43.—Surtida de Picamoixons (La Plana) (a Esplugu) a las 9'15, 1.ª, 1'90; 2.ª, 1'40; 3.ª, 1'05.—Arribada a Esplugu a las 9'56.

TORNADA: DILLUNS 1.er DE JUNY.—Surtida de la Esplugu (a Picamoixons) (La Plana) a las 17'51, de 1.^a, 1'90; de 2.^a, 1'40; de 3.^a, 1'05.—Arribada a Picamoixons (La Plana) (Cambi de tren) a las 18'34.—Surtida de Picamoixons (La Plana) (a Barcelona) a las 19'17, 1.ª, 9'10; 2.ª, 11'40 (aquest tren no porta 3.ª classe).—Arribada a Sant Vicens a las 20'41.—Cambi de tren (expres de Valencia). Surt de Sant Vicens (a Barcelona) a las 20'43.—Arribada a Barcelona a las 22'19.—El preu de 1.ª classe es reduhit y'l de 2.ª resulta més car per rahó de que no expenen bitllets de 2.ª a preus reduhits en els trens expressos.—Anar y tornar de Picamoixons, en 1.ª, 18 pessetas.

Els que vulguin assistir tan sols al acte de la entrega de la Bandera poden surtir de Barcelona'l dilluns día primer de juny, baix las següents condicions:

Surtida de Barcelona (a Picamoixons) a las 5'44, de 1.ª, 9'10 pessetas (aquest tren no porta vagons de 2.ª classe); de 3.ª, 4'75.—Arribada a Picamoixons a las 8'43.—Surtida de Picamoixons (La Plana) (a Esplugu) a las 9'15, de 1.ª, 1'90; de 2.ª, 1'40; de 3.ª, 1'05.—Arribada a Esplugu a las 9'56. Y's pot retornar a Barcelona'l mateix día, de conformetat ab els preus y condicions de tornada detallats anteriorment.

ANADA A POBLET.—Surtida d'Esplugu per'anar a Poblet (a peu) a las 9'30 del matí del dilluns.—Surtida de Poblet per'anar a la Esplugu (a peu) a las 4 de la tarde del dilluns.

Dijumenge a la tarda *meeting* a Esplugu de Francolí. A la nit *meeting* a Montblanch, en celebració de la inaugural de las associacions catalanistas de dits llocs.

Dilluns entrega de la bandera a Poblet.

Nota important—Se fa avinent als senyors expedicionaris que al arribar a la Esplugu donguin avis a l'Associació Catalanista de dita població a fi de que se'ls hi pugui reservar hostatje y manutenció pera'ls dos días.

Ha quedat constituïda la nova associació «Aplech Catalanista», com a resultat de la fusió de las entitats «Los Montanyenchs», «Lo Sometent», «Lo Renaixement», «Los Pregoners» y «Los Feyners», haventse celebrat el darrer dissapte la sessió inaugural ab gran lluhiment, pronunciant discursos els senyors Roca, president de la *Unió*; Serrat, president de la nova associació; Martí y Julia, Moncal, y Pujula y Vallés.

Llegida pel secretari senyor Coll la memoria y la llista de las moltas adhesions rebudas y de las entitats representadas al acte, el senyor Serrat dona lectura a un hermós discurs sobre'l concepte de patria, demostrant la necessitat d'unirnos tots en lo essencial per'assolir l'autonomia.

En Moncal (Trinitat) leu veure la necessitat que tenim d'esser autonomistas conscients, entenent que nostre moviment nacionalista's basa en la historia, però que l'hem de basar també en las necessitats actuals pera convèncens encara més de la justícia de nostras aspiracions. Fentho aixís, el Catalanisme, que may per estar atuhit ha deixat d'esser causa de vida a Catalunya, de román-

tich qu'era ha devingut práctic y acabará per assolir sos fins.

El doctor Martí y Julià exposà consideracions anàlogas; demostra que cal la unió de tots pera que tots fem patria en nostras agrupacions, en comptes de convertir aquestas no ja en cassinos, sinó en cassinets polítichs. Advoca per l'individualisme en quant marca bé la personalitat de cada fill de Catalunya, fent aixís patria; mes digué que s'havia de prescindir d'ell quan, per ésser colectiva la causa, pot ésser xorch l'individualisme y esgranarse en benefici del Estat, qu'es nostre enemich. Defensa la democracia de nostras doctrinas y la intranzigencia dels principis del programa de la Unió.

En Pujulá y Valles advoca per la lluyta, entenent que's lluyta per la llibertat. Sols els morts no lluytan; als que son enterrats vius, si may se'ls desenterra's veu las contraccions qu'han fet per aixecar la llosana. Donchs bé: que vegin al menys las generacions futuras que si en la lluyta sucumbim, nostre cadavre presenta las senyals de la lluyta per la deslliuransa. Digué després que cal lluytar especialment per l'autonomia del individu, donchs es l'individu qui fa l'Estat, y aquest será tant més fort y lliure com més ho sia aquell.

El president de la *Unió Catalanista* senyor Roca, en inspirats paragrafs, comparà Catalunya ab Pompeya, soterrada aquesta per varias erupcions del Vesubi, fins que un pagès llaurant trobà una estatua, que fou indicatiu d'altras troballas y del descobriment de l'antiga ciutat. Aixís a Catalunya, soterrada per las erupcions politicas de Casp, de Joan II, d'Anfós V, del Reys Catòlics y dels Felips, també han llaurat els bons trevalladors, y la rella ha ensepegat ab un senzill tomo de Jochs Florais, y aixó'ns ha dat delit pera excavar més y reconstruhir tot nostre passat gloriós y treure del oblit figuras tan ignoradas y tan grans com las d'en Bach de Roda, en Joseph Moragas y moltras altras qu'en l'ordre civich y en las lletres y en las arts donaren prosperitat y honor a Catalunya. Digué que cal prosseguir aquesta tasca, y que pera ella's necessitan homes de cor, y no esperits febles o migrats, y afegí que per aplegar a tots els bons se funda la *Unió Catalanista*, quinas entitats no han de viure entre discussions xorcas, sinó qu'han de donar exemples de probisme, predicar y ensenyar nostre programa als que no'l saben, fomentar en sas expansions l'art de la terra y no oblidar may que la unió fa la forsa.

Grans aplaudiments coronaren tots els discursos, acabantse entre grans manifestacions d'entusiasme la sessió inaugural de la nova associació, a la que donem la enhorabona esperant qu'ha de contribuir poderosament al avens de nostra causa.

El segón festival históric a benefici de la restauració del monastir de Sant Cugat del Valles se celebra al Palau de Bellas Arts el passat dijous ab el mateix éxit que'l primer. El senyor Solanes llegí un preciós discurs d'en Picó y Campamar sobre la Reconquista catalana, demostrant qu'ensempe que's reconquistà'l territori, se feu obra de gran civilisació organisantse ab la dinastia de nostres comtes una admirable nacionalitat. Després d'aquest discurs se representà'l quadro escénich dels monjos d'Exalada demanant a Carlemany que'ls rellassi'l monastir, y seguidament l'Orleó Català executà las composicions *L'Emigrant*, *La mort del escolá* y *El noy de la mare*, lletra de mossen Cinto y musica dels mestres Vives y Nicolau. En Salvador Vilaregut llegí una bella descripció de l'anada dels catalans a Cordoba, escrita per en Joseph Franquesa y Gomis ab gran elevació poetica, y acte seguit se representà'l quadro plastich, que impressiona l'ondament, del entierro de Oto, abat de Sant Cugat del Valles, mereixent unanims elogis la secció del Teatre Intim, que dirigeix en Gual, com també la decoració que al efecte havia pintat l'escenógraf senyor Urgelles. L'Orleó Català estrena la composició *El somni de Gentil*, musica del senyor Gibert (Vicens M.^a), obtenint molts aplausos, y s'acabà la festa ab un altre quadro escénich representant a Flor de Neu acompanyant a Gentil pels estanys y las còngestas del Canigó.

El tercer y ultim festival se celebra diumenge, comensant ab *L'himne del poeta*, del mestre Nicolau, que cantà l'Orleó Català ab molt d'éxit. Després el senyor Sola llegí un magnífich discurs d'en Massó y Torrents sobre las lletres y arts catalanas en els sigles xiv y xv, admirable de fons y de forma, y l'Orleó cantà l'antiga composició de Brudieu *Las sagetas que Amor tira*, descorrentse acte seguit la cortina y representantse una *Cort d'amor* en l'interior d'un castell feudal. Després l'Orleó cantà la cansó cavalleresca del mestre Pedrell *Don Joan y don Ramon*, y en Manel Folch y Torres llegí un hermós treball literari d'en Raymond Casellas sobre la mort del abat Biure. Cantà l'Orleó las composicions *Cant dels aucells*, de Millet; *El fill del rey*, de Pujol, y *La Mare de Deu*, de Nicolau, y altre cop se va descorre la cortina y foren representadas plásticament las escenas del divi ofici de la nit de Nadal en el monastir de Sant Cugat, y l'assassinat del abat Biure, produhint gran efecte en el publich, qu'aplaudi als executants y al senyor Urgelles per sa decoració. Seguidament en Lluis de Cuenca y Tesino, en un ben escrit treball sobre las Corts catalanas, las comparà ab las actuals, demostrant qu'era molt superior la organisió de nostras Corts antigas. La festa acabà representantse un quadro escénich que figurava la obertura de las Corts catalanas a

Sant Cugat del Vallés pel rey Anfos V. presentantshi una magnífica decoració del senyor Junyent (Olager). En tant que's representava aquest quadre, l'Orfeó Català entonà'l *Cant de la Senyera*, essent tan comovedor l'efecte, que'l públich emocionat va prorrompre en una llarga ovació.

En aquestas festivals hi contribuï també la banda municipal, executant diverses pesas de son repertori.

L'èxit ha sigut inmillorable, per lo que felicitem a la comissió organitzadora de la patriòtica obra de restauració del històric monastir, honor del art català.

Atentament invitats per la presidenta del «*Asilo Cuna del Niño Jesús*», assistirem l'altre dia a la inauguració de la exposició de nines organitzada a benefici de dit *Asilo* per las caritativas damas que constitueixen sa junta.

La festa fou esplèndida, fou rica y fou divertida. L'aristocràcia femenina de Barcelona, barrejantse ab la masculina, honestament se va divertir; y, conseqüents ab aquella moral de certs catòlics — que no compartim però que respectem — que tan bé saben compaginar las virtuts evangélicas ab els plahers mundanals, lograren abdós fins per complert. Ells se divertiren, y l'*Asilo* disposarà de fondos pera sas necessitats... Felicitemlas a n'aquellas damas: han lograt el fi que's proposavan, y aqueix fi, avuy per avuy, es un fi honorat. La caritat, mentres la justícia estigui malalta, continuarà essent una virtut. Per'xó avuy, a pesar de nostras opinions sobre aytals festes, no podem menys que... aplaudir.

El dia 20 del corrent celebrà la societat choral «*Catalunya Nova*», en el teatre del Nou Retiro, un important concert dedicat als seus socis protectors, cantantse ab lluhiment hermosas cançons com *La Bandera*, de Morera; *Els tres tambors*, *El comte Arnau*, *Sant Ramon*, etc., armonizadas pel mateix mestre; *La vetlla dels conjurats*, de Schumann, etc. També s'executaren el *Sanctus* y'l *Benedictus* de la missa de Gloria de Morera, *El capdill d'Esquerra*, y altres, havent d'èsser repetidas moltes d'ellas per exigirho l'entusiasme del públich.

Aquest aplaudi xardorosament *La Marselesa*, que s'executà fora de programa, y *Els Segadors*, quinas estrofes foren ovacionadas pel públich que ocupava per complert el teatre.

Dirigi'l concert a consciencia'l mestre Martí.

El «Centre Catalanista Gracienc» celebrà'l passat diumenge una vetllada literari-musical, essent aplaudidas varias poesias de Verdaguer y altres notables poetes, que foren discretament llegidas. Pronuncià un par-

lament rublert de sana doctrina catalanista'l senyor Saladrigas, mereixent grans aplausos. En la execució de la part musical se distingiren els senyors Bordas, López, Costa, y'l bariton senyor Granollers, com també'l mestre Cumellas dirigint l'Orfeó del «Centre» qu'executà diferents cançons catalanas, y'l nen Vilaclara, que'n cantà dugas d'en Nicolau ab molta justesa y sentiment.

Al final se cantaren *Els Segadors* entre grans manifestacions d'entusiasme, havent sigut la festa molt lluhida y surtintne del tot satisfeta la concurrència que hi havia assistit.

Ha pres possessió del càrréch de director de *La Renaixensa*, pera'l qu'estava designat ja feya alguns mesos, nostre distingit compatri en Joaquim Botet y Sisó, a qui saludem coralment ab aytal motiu.

Publicacions rebudas:

La gent del llamp, per Joseph Aladern. Col·lecció de treballs literaris que resultan hermosos quadros tipichs de la terra, en els que s'hi fruïx la fina observació y'l sencer estil del autor. Forma'l volum sisé de la «Biblioteca Popular de «*L'Avenç*», y's ven, com els anteriors, a 50 cèntims.

El equipaje del rey José. S'ha posat a la venda la séptima edició d'aquesta obra d'en Pérez Galdós, pertanyent a la primera serie dels *Episodios Nacionales*. Preu, 2 pessetas.

S'ha posat a la venda'l *Cançoner Popular*, convenientment relligat formant una serie de 33 cançons junt ab l'artística portada que hi dibuïxà en S. Junyent. Se ven en las principals llibrerias a 4 pessetas. Oportunament ne parlarem ab la extensió que mereix.

NOTA IMPORTANT

Aquest número no's ven separat del SUPLEMENT.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»
ALTRES REGIONS D'ESPANYA:			
»	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent		20	Cèntims.
»	atrassat, ab folletins.	40	»
»	sense folletins.	25	»

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233